

Изм. № 3303-27/22.05.2020

ДО
Комисията по енергетика
НАРОДНО СЪБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

О т н о с н о : Закон за изменение и допълнение на Закона за подземните богатства – сигнатура 002-01-15/01.04.2020г.

Уважаеми госпожи и господа народни представители,

В резюме, екипът на инициативата „Зелени закони“ на Сдружение за изследователски практики отчита, че ЗИД на ЗПБ трябва да бъде преработен. Най-важният проблем, който ЗИД на ЗПБ не решава, е разделянето на изкопаемите горива от останалите подземни богатства. Нашата позиция можете да прочетете и тук: <https://www.zelenizakoni.com/novini/zid-na-zpb-ne-vklyuchva-nay-vazhnata-promyana-razdelyaneto-na-izkopaemite-goriva-ot>

В детайл, коментарите ни по ЗИД на ЗПБ са следните:

Според мотивите към внесения от Министерския съвет за обсъждане и гласуване Закон за изменение и допълнение на Закона за подземните богатства (ЗИД на ЗПБ), неговата основна цел е да урегулира и хармонизира отдаването на концесии на подземни богатства, във връзка с влезлия в сила през 2018 г. Закон за концесиите. „Концесиите за добив на подземни богатства са изключени от обхвата на Закона за концесиите, поради което влизането му в сила доведе до празнота в нормативната уредба по отношение на осъществявания от министъра на енергетиката контрол по изпълнение на концесионните договори за добив на подземни богатства, както и по отношение изменението на действащи концесионни договори. Към 13 декември 2019 г. действащи са 539 договора за предоставяне на концесии за добив на подземни богатства“ – пише в мотивите към ЗИД.

Проектът “Граждани и експерти за прилагане на зелените закони”, се изпълнява с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП. Основната цел на проекта е чрез повишаване на ангажираността на гражданите с околната среда и участието им при формулирането на политики да постигнем балансирано развитие и устойчиво използване на природните ресурси.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Сдружение за изследователски практики и при никакви обстоятелства не може да се приема, че той отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България. www.activecitizensfund.bg

От екологична гледна точка интерес представляват промените, свързани с дефинирането на минните отпадъци и въведените имуществени санкции за извършване на дейности без надлежно съгласуван вътрешен план за аварийно реагиране и/или негово изменение при търсенето, проучването и добива на нефт и газ.

Със ЗИД се предлагат и промени в Закона за съхранение на въглероден диоксид в земните недра.

ОБЩИ КОМЕНТАРИ

Основният проблем, който ЗИД на ЗПБ не решава, е отделянето на изкопаемите горива в друг закон, по който компетентен орган да бъде Министърът на енергетиката, а за всички останали подземни богатства компетентен орган да бъде друг министър напр. Министърът на икономиката. Според нас това се налага поради коренната промяна в отношението към изкопаемите горива като специфичен вид „подземни богатства“. Глобалният тренд и политиките, насочени към намаляване на тяхното използване за енергийни нужди следва да бъдат отразени в един закон, който да определи по-специално предполагаемия хоризонт на добив на въглища, както и отговорностите и задълженията на съответните органи за закриване на въгледобива в България и ликвидиране на негативните последици за населението и работещите в отрасъла, както и пълната рекултивация на терените (до „зелена поляна“) и природата. Именно в рамките на такъв закон – а не по общия режим смятаме, че трябва да бъдат уредени и концесиите за добив на въглища в страната.

Смятаме, че натоварването на Министъра на енергетиката с отговорности по ЗПБ отклонява неговия собствен ресурс за несвойствени задачи, които могат да се изпълняват от органи, отговарящи за икономиката или промишлеността. Във време на гигантски преход в енергийното развитие на ЕС, няма логика точно Министърът на енергетиката да се занимава с рудодобив и концесии, а не с разработване и прилагане на планове, стратегии и закони, които да водят страната към нисковъглеродна енергетика.

Смятаме, че в както действащият ЗПБ, така и промените в него натоварват с **несвойствени функции Министъра на енергетиката и подчинената му администрация и те трябва да бъдат освободени от всички тях с изключение на концесиите, отнасящи се до първичните изкопаеми енергоносители до срока на приключване на тяхното използване по силата на международното и национално законодателство.**

***

В това становище ще се спрем само на няколко от най-важните моменти:

1. Промяната на **чл. 23** и създаването на **нов чл. 23а** като цяло могат да бъдат оценени положително. Същевременно остават широко отворени вратите за навлизане на съмнителни инвеститори в добива на подземни богатства през изключенията за допускане на юридически лица в юрисдикция с преференциален данъчен режим („офшорки“) и свързани с тях лица, както и през т. нар. „трети лица“, предоставящи финансови, технически и професионални ресурси на основния инвеститор.
2. Предложеният текст за **нов чл. 24а, ал. 2**, „За ограничаване натовареността на територията на страната с миннодобивна дейност Министерският съвет може да приеме решение за ограничаване издаването на разрешения за търсене и проучване или за проучване за общоразпространените подземни богатства за определен срок“, трябва да бъде уточнен, като в точки към него се запишат изчерпателно обстоятелствата, чието наличие формира степен на натовареност на територията, при която МС **задължително** приема решения за ограничаване издаването на визираните разрешения.
3. Предлаганата **нова т. 6. в чл. 34**, даваща право на концесионера, получил концесия за добив „да инициира или да кандидатства за одобряване на инвестиционно предложение по реда на Закона за опазване на околната

среда“, отново показва **порочната система** на прилагане на процедурите по ОВОС, ЕО и Оценка за съвместимостта. Наше отдавнашно разбиране е, че тези оценки трябва да се правят на най-ранен етап по две причини:

- ако решенията по тях са положителни, то кандидатът за концесия ще има свободата да действа в рамките на тези разрешителни;
- ако решенията са отрицателни, кандидатът за концесията ще си спести други разходи, свързани с нейното придобиване и няма да бъде изкушен да се опитва да заобикаля природозащитното законодателство на базата на вече направените усилия и разходи от негова страна.

4. Промените в **чл. 36**, с които се предлага удължаването на максималния срок за концесии от 35 на 50 години с възможност за удължаване с още 10 г. при определени условия са неприемливи по начина, по който са формулирани. Според нас при всяко искане за удължаване на срока на една концесия е задължително да има анализ-оценка на изпълнението на решенията по опазване на околната среда, издадени преди началото на концесията, както и акт на препотвърждаване или на изменения на тези решения, ако е необходимо.

5. Въвеждането на **чл. 45, ал. 4**, създава хаос и борба между ЗПБ и ЗООС чрез въвеждане на изискването за включване на някакъв екологичен анализ (ЕА) в рамките на общия концесионен анализ. Описанието на този „екологичен анализ“ в предложеното **Приложение № 1 към чл. 45, ал. 4** потвърждават това твърдение. Оценката ни е, че този ЕА включва в себе си информация, анализи и изводи, на които да се вземе решение за откриване на концесия за добив на подземни богатства, които информация, анализи и изводи са характерни за процедурите по ОВОС, ЕО и ОС, и които изискват понякога значителна по обем и време информация.

В същото време този „екологичен анализ“ е:

- с неизвестни автори, притежаващи неясни знания и умения в областта на опазването на околната среда и специфичните ѝ области;
- с неясен срок на изготвяне;
- с неясно качество, върху което никой не упражнява контрол;
- със силата да повлияят на решение на Министерски съвет, за откриване на концесия, на основание на която кандидатите в търга за нея ще направят немалки разходи за подготовка (вкл. за ОВОС, ЕО, ОС), които:
  - ще ги мотивират да изискват от наетите от тях експерти единствено и само положителни изводи;
  - ще има дадат основание да атакуват потенциално негативни изводи и решения на базата на анонимния „екологичен анализ“.

Накратко един позитивен „екологичен анализ“ ще бъде препятствие пред независимостта и обективността на последващите законови процедури по ЗООС и ЗБР.

6. Смятаме за адекватно включването на някои текстове, свързани с опазването на околната среда, включени като част от финансово-икономическата обосновка на заявителя за концесия (**Приложение № 2 към член 54, л. 2, т. 3**), а именно текстовете по т.т. 3.2, 3.3 и 3.4.1, свързани с оборудването, гарантиращо спазването на изискванията по опазване на околната среда и рекултационната програма. В същото време обаче смятаме, че тук също се крие риск от сериозно разминаване между заявената финансово-икономическа обосновка и евентуалните промени в споменатото оборудване и рекултационна програма, породени от изисквания, записани в решенията по ОВОС, ЕО и ОС. Тези оценки идват на следващ етап и могат да заложат изискването за

ползване на или отказ от определени технологии (вкл. и технологии на основни процеси, както беше с технологията „цианидно излужване“), или промени в начините на рекултивация. Така на заявителя трябва да е ясно от самото начало, че приемането на финансово-икономическата му обосновка не гарантира, че процедурите по ЗООС и ЗБР няма да завършат с решения, налагащи му промени в технологии, процеси и съответната им финансова преоценка.

7. В **§ 1, т. 24 от Допълнителните разпоредби** следва да се допълни – в определението за „минни отпадъци“ трябва да се включат и отпадъците от допроучвателните дейности.

8. Категорично се противопоставяме на промените в законите за горите (**§89**), за опазване на земеделските земи (**§ 90 и §93**) и за собствеността и ползването на земеделските земи (**§92**). Проучванията по открит способ или допроучванията със сигурност променят характера и начина на трайно ползване на имотите. Върху една кариера, открита мина, а в някои случаи – и подземен рудодобив, не може да съществува гора или да се сядат земеделски култури. Затова задължително трябва да се прилага процедура по изключване на подобни имоти от земеделските и горските земи и включването им в нарушените територии.

9. Промяната в **чл. 8, ал. 4** в Закона за съхранение на въглероден диоксид в земните недра (**§94**), с която се увеличава срокът за изготвянето и представянето на Европейската комисия на доклади за изпълнението на ЗСВДЗН, включително за регистрите по т. 3, букви „б“ и „в“ не може да бъде подкрепена.

***

Накрая ще отбележим няколко положителни неща, включени в промените на ЗИД на ЗПБ:

- въвеждането на проверка от компетентен орган по опазване на околната среда (**чл. 26, ал. 1, т.1**)
- забраната за откриване на производство за предоставяне на разрешение за търсене и проучване или за проучване, когато съществува опасност за околната среда, или за водите (**чл. 26а, ал. 1, т.1**);
- промяната в **чл. 51, ал. 1**, с която предоставянето на разрешение за търсене и проучване или за проучване, или на концесия за добив се отказва мотивирано, когато:
  - „съществува опасност...за земните недра, за околната среда, за водите, за безопасността на населението и човешкото здраве, от разрушаване или увреждане на културни ценности или от разрушаване или увреждане на пътища от републиканската пътна мрежа;“ (**т.1**);
  - площта за търсене и проучване или за проучване, или за добив на подземни богатства по чл. 2, ал. 1, т. 5 или 6 попада в:
    - „територия, в чиито граници има влязъл в сила устройствен план за изграждане на национален обект или на обект на социалната или на техническата инфраструктура - публична общинска собственост“ (**т. 3, буква „б“**);
    - „територия с обществено предназначение, която е включена в приета от общинския съвет програма или план за развитие на общината по чл. 21, ал. 1, т. 12 от Закона за местното самоуправление и местната администрация“ (**т. 3, буква „в“**);
- Новата **алинея 4 в чл. 63а**, с която титулярът по предоставено разрешение за търсене и проучване или за проучване на подземни богатства по чл. 2, ал. 1, т. 3 в континенталния шелф и в изключителната икономическа зона на Република България в Черно море или концесионерът по предоставена концесия за добив на подземни богатства по чл. 2, ал. 1, т. 3 в континенталния шелф и в изключителната икономическа зона на Република България в Черно море предоставя и финансово обезпечение за обезпечаване на отговорността за предотвратяване и отстраняване на непосредствена заплаха от възникване на екологични щети или за екологични щети, причинени от сондажни, търсещи, проучвателни

или добивни дейности в териториалното море, континенталния шелф и в изключителната икономическа зона на Република България в Черно море;

- Новият **чл. 66б, ал. 1, т.1**, според която концесионният договор може да се изменя и/или допълва по взаимно съгласие на страните с допълнително споразумение при последващо възникване на опасност... „за околната среда, за водите, за безопасността на населението и човешкото здраве, от разрушаване или увреждане на културни ценности или от увреждане на пътища от републиканската пътна мрежа“.

Надяваме се законодателят да уважи нашите препоръки и да преразгледа предлагания ЗИД на ЗПБ.

С уважение,

Вера Стаевска

Председател на УС на Сдружение за изследователски практики

Инициатива „Зелени закони“

<https://www.zelenizakoni.com/>

